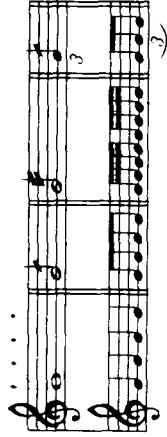
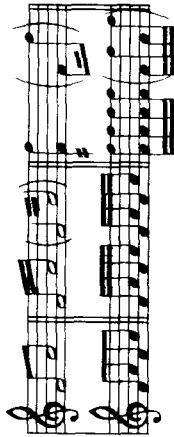

Fortegnelse over de forkortelser, tegn og foredragsbetegnelser, der forekommer i noter
Hvis ikke andet bemærkes, er de musikalske termer af italiensk oprindelse. For at lette udtalen, er der anbragt en prik under den betonedede stavelse.

- A**
- abandoné** (fransk) fri, uden begrænsning
 - a battuta**, i takt, på slaget
 - abbandonamente**, med hengivelse
 - abbassamento**, **abb.**, bliver svagere, lader synke (stemme)
 - abbreviatur**, forkortelse, forkortet skrivemåde. De hyppigste abbreviaturer er:
 - tonegentagelse: abbreviaturen viser tonehøjde, samlet varighed og rytme i underdelingen:

- toneskift

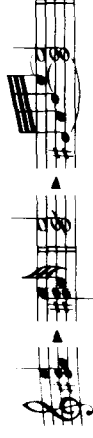
- figur- og taktgentagelse (i. eks.): »simile« eller »segue« kræver, at man skal spille videre »på samme måde«:

Ved akkordbrydninger skriver man også »arpeggio«:

Tidligere så gentagelsestegnet således ud: . Det samme tegn står også ved gentagelser af hele takter. Ved dobbelttakter og flere, skriver man »bis« (»to gange«):

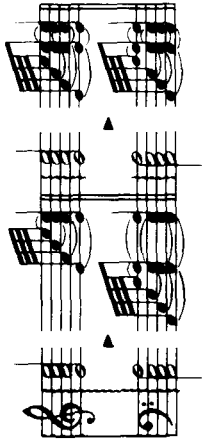
accidentalier, løse fortegn:

- kryds \sharp , hæves en halv tone
- B b, sænkes en halv tone
- dobbeltkryds \times , hæves to halvtoner
- dobbelt B bb, sænkes to halvtoner
- opløsningstegn, ophæver enkle og dobbelte fortegn
- Første fortegn ved en linies begyndelse gælder for hele linien (toneartsbestemmelse ved hjælp af fortegn), accidentalier kun for den takt, hvor de optræder. Accidentalier oven over nodehovederne er uforbindende, accidentalier i klammer tjener som påmindelse eller forklaring:

- **accompanato**, **accomp.**, med udskreven ledsagelse (recitativt se nedenfor)
- **adagio**, **ad.**, langsomt
- **adagissimo**, yderst langsomt
- **a deux** (fransk), → a due
- **ad libitum**, **ad lib.** (latin), efter behag, frit tempo og foredrag; frit valg af vokalistemer og instrumenter
- **a due**, a 2, for to, når to spiller den samme orkesterstemme: enten i unisono → eller med opdeling i akkorder, → division
- **a due corde**, på to strenge, dobbeltgreb i violnmusik
- **acquel** (latin), lige, klinger som noteret:
- **aeuia**, **aeuia**, forkortelse for Alleluia
- **afiabile**, imodekommende
- **affannato**, bedrovet, åndeløs
- **affettuoso**, **con affetto**, følelsesfuldt, med affekt
- **affrettando**, ilende, med stigende hurtighed
- **affrettato**, hurtigere
- **agevole**, let, bevægeligt
- **agile**, **agilmente**, livligt, kvikt
- **agitato**, **agitatamente**, ophidset, uroligt
- **al. à la** (indtil)
- **al fine**, indtil slutningen
- **alla**, **all'** på samme måde som
- **alla breve**, ϕ $\frac{2}{4}$ -takt i dobbelt tempo: halvnoten er talletid i stedet for fjerdedelen
- **alla marcia**, marchagtigt
- **alla polacca**, i polonaisestil
- **allargando**, **allarg.**, langsommere, bredere (ofte samtidig kraftigere)

- **alla siciliana**, i siciliansk stil, som en siciliano ($\frac{6}{8}$)
- **alla turca**, i tyrkisk stil
- **alla zingarese**, i sigøjnerstil
- **allegramente**, munter, glad
- **allegretto**, **all^{mo}**, lidt bevæget, muntert, noget langsommere end → **allegro**
- **allegro**, **all^o**, muntert, lystigt, hurtigt
- **allentando**, langsommere
- **all'ongarese**, i ungarsk stil
- **all'ottava**, **8va...** → ottava
- **all'unisono**, → unisono
- **al segno**, (gentagelse) indtil tegnet, → **segno**, → da capo
- **alternativment** (fransk), **alternativo** (italiensk), afvekslende; to dansestykker, der spilles vekselvis
- **altra volta**, endnu en gang
- **alzamento**, **alzato**, **alz.**, med krydsede hænder på et klaviatur: når man løfter den ene hånd hen over den anden
- **alzati**, løfte dæmperen, → pedal
- **amabile**, elskværdigt, blidt
- **a mezza voce**, med halv stemme
- **amorevole**, **con amore**, kærligt, med kærlighed
- **ancora**, **ancora piu**, endnu en gang, endnu mere
- **andante**, **and.**, gående, roligt, noget langsomt
- **andantino**, **and^{ino}**, noget mere bevæget → andante
- **angoscioso**, sorgfuldt
- **anima**, **con anima**, sjæl, med sjæl
- **animato**, åndfuldt, levende
- **animoso**, livligt
- **a piacere**, efter behag, frit i tempo og foredrag; betyder det samme som **ad libitum**
- **appassionato**, lidenskabeligt
- **appoggiando**, bundet
- **appoggiato**, lænet, støttet, holdt (sangstemme)
- **appoggiatura**, → forslag
- **appuyé** (fransk), med eftertryk
- **a punto d'arco**, med buespidsen
- **a quattro mani** (italiensk), a quatre mains (fransk), firhændigt
- **arco**, **col arco**, c.a., stryge med buen (efter → pizzicato)
- **ardente**, glødende, fyrgigt
- **arditamente**, **ardito**, dristigt, virtuost
- **ardore**, **con ardore**, glød, med glød
- **arioso**, sangligt, lyrisk
- **arpeggio**, **arpeggiato** (fransk), → **arpeggio**, brudte akkorder »som på et harpe«; angives som en afbrudt eller gennemgående bølgelinie:

arpeggiando, arpeggiato, arp., spilles i brudte akkorder (→ arpeggio)
arraché (fransk, revet, kraftigt → pizzicato *assai*, meget
assez (fransk), nok, tilstrækkeligt
a tempo, (igen) i grundtempo, i takt
attacca, videre uden pause (ved slutningen af en sats), følger direkte efter
attacca subito, straks videre
au chevalet (fransk), → sul ponticello
a vista, a prima vista, ved første blik, fra bladet, uden tidligere kendskab

B

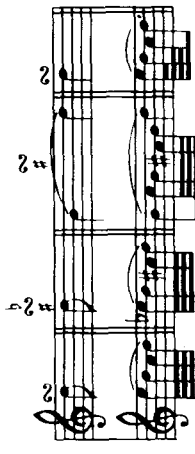
barré (fransk), »spærret«: en finger lægges på tværs af alle strenge på instrumenter med bånd som f.eks. guitaren
bassa ottava, 8va bassa, → ottava
basso, b. bas
basso continuo, b.c., »fortløbende bas«, generalsbas (se side 100)
ben, bene, god
benlegato, godt bundet (→ legato)
betoning, / ∪, tegn for tung-let, betonet-ubetonet
bindebue, forbinder to noder med samme højde til en tone (se side 66, ill. F; derimod → legato)
bis, to gange, gentag et sted (→ abbreviatur)
bocca chiusa, a bocca chiusa, med lukket mund, nymne, brumme
bouche fermé (fransk), → bocca chiusa
bouché (fransk), stoppet (messingblæser), gedakt (orgel)
bravura, con bravura, med dristighed, virtuositet
brillante, strålende, åndrigt
brío, con brío, ild, ildfuldt
buestrøg, tonefrembringelse og artikulation på strygeinstrumenter; de to hovedbevægelser er:
 – nedstrøg **∩**
 – opstrøg **∪**
 En **bue** ∩ kan vise antallet af noder på strøg. Se i øvrigt de enkelte strøg: → arpeggio, → col legno, → flageolet, → flautando, → détaché, → fourré, → martelé, → ondeggiando, → portando, → ricochet, → sautille, → staccato, → sul ponticello, → sulla tastiera (sul tasto), → tremolo

come stå, som det står, dvs. uden at tilføje forsingering
comodo, bekvemt, i behageligt tempo
con, col, coll', colla, c., med
con affetto, med udtryk, med følelse
con calore, med varme
con cantato, ophidsret
con delicatezza, med delikatesse
con fuoco, med glød
con grazia, med ynede
con gusto, med smag, med stil
con moto, med bevægelse, bevæget
con slancio, med flugt
con spirito, åndfuldt
contano, cont., tælle pausetakter: pauserende orkestermedlemmer
continuo, cont., → basso continuo
coperto, dækket, lægge et klæde over en pauke for at dæmpe lyden
corda vuota, løs streng
coulé (fransk), → forslag.
crescendo, cresc., ∩ voksende i lydstyrke, blive kraftigere
croisez (fransk), krydse hænder
c.s., colla sinistra
cuirvé, (fransk), smældende som messingsblæser

D
da capo, D.C., forfra, endnu en gang fra begyndelsen, ensbetydende med:
da capo al fine, gentagelse fra begyndelsen til enden, hhv. til et med »fine« eller en → feramat betegnet sted. Delgentagelser inden for dette stykke bliver sommetider angivet med **da capo senza ripetizione**
dal segno, Dal S., D.S., gentage fra tegnet; → segno
debile, svagt
D.C., → da capo
deciso (rytmisk) bestemt
decreasing, decres., decr., ∩, aftagende lydstyrke, bliver svagere
détors, en détors (fransk), derude, som fra det fjerne, fremhævet
delicamenté, fint, sart
delicatezza, con., med delikatesse
démâcher (fransk), skifte position (strygere), krydse hænder (klaviatur)
destra, colla destra, c.d., med højre hånd (→ mano)
détaché (fransk), bueføring hos strygere: bueskift på hver node:

diluendo, mere og mere udsøkt
diminuendo, dimini., dim., ∩, svindende, med aftagende styrke
distinto, tydeligt
divisi, div., fordeling af tostemmig sats på flere strygere i stedet for dobbeltgreb, → a due
dobbeltkryds, x, → accidentalier
dobbeltslag, ∞ 2 (grupppetto, double, cadence, turn), forslag nedefra og oppefra. Ligende og stående tegn har samme betydning. Kromatiske ændringer bliver noteret over eller under tegnet. I langsommere tempo kan slutnode være trukket:

Dobbeltrille, kæde af triller i terts- eller sekstafstand
Dobbelt forslag (port de voix double), → forslag med to noder i forskelligt interval:
dolce, sødt, blidt
dolcezza, con., med sødme
dolcissimo, meget sødt
dolente, klagende
doloroso, con dolore, smertefuld, med smerte
double (fransk), → dobbeltslag
doucement (fransk), blidt, sart
douloureux (fransk), smertefuld
D.S., → dal segno
due, → a due
due corde, på to strenge
due volte, to gange
duramente, hårdt
durazza, con., med hårdhed, i det 17. århundrede: med dissonanser
dæmper, → pedal, → sordino

E
éclatant (fransk), strålende, lynende
effettuo, virkningsfuldt
élargissant (fransk), bredere og langsommere
empressé (fransk), hastigt, hæslende
en dehors, → de hors
espressione, con, c.espr., med udtryk
espressivo, espr., udtryksfuldt
estinguendo, udsukkende, bliver ekstremt svagt
estinto, udsukt, næppe hørbart
éteint (fransk), → estinto
étouffé (fransk), kvalt, dæmpe straks (ved pauer, bækkener osv., også ved harpen)
euoae, evovae, forkortelse for »seculorum amen«

F
f, → forte
facile (fransk), **facilmente** (italiensk), enkelt, let
falset, $\frac{3}{4}$ hovedstemme, fistelstemme
fastoso, prægtigt
fermat (italiensk: **corona**), \curvearrowright hvilepunkt, forlænger noden og pauser efter betegnelse; i Da Capo-arten sluttegn for første del (»fine«), i solokoncerter stedet, hvor solisten improviserer (kadence)
fermezza, con, med fasthed
feroce, vildt, ubændigt
ff, → fortissimo
ffz, → forzattissimo

fiacco, mat
fiero, fieramente, heftigt, vildt, stolt
fine, al fine, slut, indtil slutningen (da capo)
fin'al segno, (gentiagelse) indtil tegnet, → segno, → da capo
flageolet, frembringelse af overtoner hos strengeinstrumenter ved at danne kunstige knuder (stregen berøres let ved $1/2$, $1/3$, $1/4$ af sin længde osv., se side 12 akustik)
 1. naturlig flageolet: udgangspunktet er den løse streng. Man noterer grebet (1 a.) eller klangen (1 b.).
 2. kunstig flageolet: udgangspunktet er den fast grebne streng. Man noterer den fast (2) eller løst (2) placerede finger.
 Noteringsmåden svinger (klangen tilføjes ofte i parentes):

Klang:
 Notering:
 (Saitte: 1 a) 1b) 2)

Ved flageolet på træblæser anvender man en tilsvarende overblæsningsteknik
fiatè, fiatement (fransk), → mordent (17. århundrede), forslag (18. århundrede).
flautando, flautato, fløjteagtig bueføring hos strygere: man stryger over eller tæt på gribebrættet (blød klang med få lige overtoner)
flebile, klagende
fod, 4', 8', 16', 32', registerangivelse, der går på pipe- og strengelængde på orgel og cembalo; 8' (ottefod) klinger som noteret, 4' en oktav højere, 16' en oktav dybere, 32' to oktaver dybere (se side 57)
forsiringer, udsmykning af en melodi. Forsiringerne stammer fra sangerens og instrumentalisternes improvisationspraksis. I løbet af renaissance og barokken udviklede der sig visse faste vendinger. I nutidige systematisering skelner man mellem *vilkårige* og *væsentlige* forsiringer (QUANTZ, 1752). De *vilkårige* (eller italienske) forsiringer, der stammer fra den middelalderlige diminution, udfylder intervaller eller omspiller toner, hvorved de ændrer melodien alt efter fortolkerens skoling og behag; de er ikke noteret (se side 82 opførelsespraksis).
 De *væsentlige* (eller franske) forsiringer bliver derimod straks sat ind på bestemte steder som formidler i melodien og bliver vævet ind i den af fortolkeren. De blev som oftest heller ikke noteret, men er antydnet i note-teksten gennem særlige tegn eller ekstranoder trykt med småt. Sådanne forsiringer er bl.a.:

→ accent → acciaccatura → arpeggio → dobbeltslag → dobbelt-cadence → dobbeltslag → efterslag → forslag → prætrille → schiefifer → tremolo → trille → vibrato
forslag, forsiringsnode, der går forud for over- eller undersekund. Ved flere forslagsnoder: → dobbeltforslag.
 Forslaget falder enten på hovednodens tid, dvs. på slaget, eller på den forudgående nodes tid, dvs. før slaget (→ efterslag). Begge dele skifter: I det 17./18. århundrede blev forslaget udført på og før slaget (1), i det 18. århundrede blev det i stigende grad udført som en betonet forudholdsdissonans på slaget (2, 3, 4), i begyndelsen af det 19. århundrede endnu på slaget, men ubetonet (5a), derefter på slaget (5b). Skrivemåde og udførelse var bl.a.

hvide eller sorte tangenter, også kromatisk og om muligt uden faste tonchøjder. Der findes også glissandi i tertis, sekst, oktav osv.:

G.O., → grand orgue
G.P., → generalpause
gradatamente, gradvist
gradevole, behageligt
grand jeu (fransk), stort spil, → grand orgue
grand orgue (fransk), **G.O.**, stort orgel, hovedværk
grandezza, con, med storhed
grave, tungt, langsom, højtideligt
grazioso, yndefuld, graciøst
grosso, gropetto, gruppo, → dobbeltslag
gusto, con, med smag, med stil

H
harpeggio, → arpeggio
hovedstemme, H, betegnelse for vigtige stemmer i (moderne partiturer → bi-stemmer)
hovedrytme, RH, betegnelse for den vigtigste rytme i (moderne) partiturer
hvirvel, tr eller $\frac{3}{4}$, hurtig tonegentagelse på slagøjsinstrumenter som pauke, tromme, bækkene, triangel osv. tremolo

I
impetuoso, con impeto, heftigt, voldsomt
incalzando, pressende tempo op
indeciso, ubeslutsomt, frit i tempo
innocente, uskyldigt
inquièto, uroligt
istesso tempo, → l'istesso tempo

J
jeté (fransk), → ricochet

K
cadence, → cadenza
kantabel, → cantabile
 kort forslag, → forslag

- 1) forfall og backfall (PURCELL)
- 2) stigende og faldende accent (J.S.BACH) eller Port de voix (RAMEAU)
- 3) gennemgangsforslag (QUANTZ)

- 4) langt forslag.
- 5) Kort forslag; irrationel kortest mulige noteværdi

forte **f**, stærkt, højt
fortissimo, ff, meget stærkt, meget højt
fortefortissimo, fff, så stærkt som muligt
fortepiano, fp, stærkt betonet og straks efter piano; går på enkelttoner eller enkelte akkorder og er relativt i forhold til omgivelserne
forza, con, med kraft
forzato, fz, forstærket, fremhævet, betonet (→ fortepiano)
forzattissimo, ffz, meget kraftigt fremhævet (→ forzando)
funebre (fransk), dystert, sørgelig, som hører til begravelse (f.eks. sørgemarcher)
fuoco, con, med ild
furioso, vildt, stormfuldt
fz, → forzando

G
gament (fransk), munter
garbato, con, med ynede, elskværdigt
gedakt, dækket, orgelregister: piber, der er dækket foroven, klinger en oktav dybere
generalpause, G.P. stor pause for alle instrumenter (kammermusik, orkester)
gentile, elskværdigt
gioso; tempo giusto, munter
giusto; tempo giusto, rigtigt; i afmålt tempo, i rigtigt tempo
glissando, gliss., glidende hurtigt fra en ene tone til den anden opad eller nedad, over

L
lacrimoso, tårerigt, klagende
lamentabile, **lamentoso**, klagende, sørgeligt
lancio, **con**, med flugt
langt forslag, → forslag
largamente, bredt
largando, → allargando
larghetto, noget bredt, noget hurtigere end largo
largo, bredt, langsomt
legatissimo, meget sammenbundet, → legato
legato, bundet sammen, noteres med legato- eller bindebuer ved noder med forskellig højde:

leggiadro, let, yndefuldt
leggiero, **leggieramente**, let, luftigt, → non legato
legno, → col legno
lento, → **lento** (italiensk), langsomt
libitum, → ad libitum
licenza, **con alcuna**, med egen opførelsesfrihed
lieto, muntert
lievo, let
liscio, glat
l'istesso tempo, det samme tempo, i samme takt trods taktskifte; kræver samme slagtid, dvs. samme node- (for det meste fjerdedel) eller taktlængde:

$$(2/4) \text{ } \underline{\underline{J}} = (3/4) \text{ } \underline{\underline{J}}, \text{ eller } 2/4 \text{ } \underline{\underline{J}} = (3/4) \text{ } \underline{\underline{J}}$$

loco, på stedet, igen i normalt leje (efter oktaver)
louré, bueføring hos strygere: let fremhævelse af enkelte noder:

(→ portato)

lo stesso tempo, → l'istesso tempo
lusingando, smigrende

M

m, → manualier
ma, men
ma non troppo, men ikke for meget
maestoso, majestætisk
main droite, **m.d.** (fransk), med højre hånd
main gauche, **m.g.** (fransk), med venstre hånd
malincónico, melankolsk, tungsinndigt

muta, anvistning til blæsere og pauke, når de skal ændre stemning
mute (engelsk), → dæmper
m.v., → mezza voce

N
nedstrøg, → nedadgående buestrøg (→ bueføring)
non, ikke
non legato, artikulationsmåde mellem legato og staccato, kun muligt i piano:

non tanto, ikke så meget
non troppo, ikke for meget

O (nul): tommelfingerbetegnelse i engelsk fingersætning på klaviatur; løs streng på strenginstrumenterne; tasto solo i generalbas (se side 100)
obligato, **obligat**, en noteret instrumentalstemme (i barok sats), der ikke må udelades i opførelsen
ondeggiando, **ondeggiamento** (italiensk), **ondulé** (fransk), vuggende, bølgede; spilleanvisning for strygere, der skal få tonerne (også på forskellige strenge) til at stige og fælde i styrke uden at skifte bue (→ tremolo):

ongarese, **all'ongarese**, ungarsk
opløsningstegn, → accidentalier
opstrøg, **♯** → opadgående buestrøg (→ bueføring)
opus, **op.**, opus, værk
ossia, eller, valgmuligheder i noteteksten (for det meste lettelse)
ottava, **8va**, **8...**, oktavnend noteret
 - **ottava alta**, **ottava soprana**, en oktavnend noteret
 - **ottava bassa**, **8va.ba.**, **ottava sotto**, en oktavnend noteret
 - **coll'ottava**, **coll 8va.**, **c.o.**, med oktavnend noteret (→ abbreviatur)
ouvert (fransk), løs streng hos strenginstrumenter

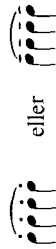
P
P, → pedal
p, piano
parlato, roligt
parlando, **parlante**, **parlato**, talende, i sang: nærmest talt
passionato, **pass.**, lidenskabeligt
passione, **con**, med lidenskab
pastoso, sødligt, blødt
patetico (italiensk), **pathétique** (fransk), patetisk, lidenskabeligt
pedal, **ped.**, **p.**, på klavret: højre pedal trædes ned for at ophæve dæmpningen af strengene (→ senza sordino); sluttegn for pedal: *

perdendo, **perdensosi**, fortaber sig, hende ende
pesante, tungt, vægtigt
piacere, **a**, efter behag
piacevole, behageligt
piangendo, grædende, begrædligt
piano, **p**, stille, svagt
pianissimo, **pp**, **pmo**, meget svagt
pianissimo possibile, **ppp**, så svagt som muligt
picchettato, → sautille
pieno, fuldt; **organo pieno**, fuldt orgelværk

a voce piena, med fuld stemme
pietoso, medlidende
pincé (fransk), knipset, knebet
piqué (fransk), → sautille
piu, mere
pizzicato, **pizz.**, knipset: spilleanvisning til strygere: strengene knipses med fingrene (modsat col → arco)
placido, roligt, stilfærdigt
plaiqué (fransk), lade en akkord klinge sammen (modsætning: → arpeggio)
plein-jeu (fransk), fuldt orgelværk
poco, en smule
poco a poco, **p.a.p.**, lidt efter lidt
poi, så, derefter
polacca, **alla**, i polsk stil
pomposo, højtideligt, pompøst
ponticello, → sul ponticello
portamento, bære hen til: forbindelse af toner ved hastig gliden hos sangerne og strygere:

portato, båret, artikulationsmåde mellem **staccato** og **legato**: ikke adskilt, men alligevel fremhævelse af hver enkelt tone:

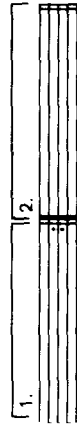

eller

(→ *louré*)
portar la voce, bære stemmen, → **portamento**
port de voix (fransk), → forslag 2; → **portamento**
port de voix double (fransk), → dobbelt forslag
possibile, som muligt
poussé (fransk), **v.**, → opstrøg, → **bueføring**
praltrille, vekseln mellem hovedtonen og tonen ovenover (modsat → **mordent**):

precipitando, **precipitato**, **precipitoso**, fremadgående, ilende
pressante (italiensk), **pressant** (fransk), presserende, ilende
prestissimo, meget hurtigt
presto, hurtigt
prima volta, **I^{ma} volta**, **seconda volta**, **II^{da} volta**, den første gang, den anden gang (ved gentagelser):

primo, **I^{mo}**, den første, diskanten i en 4-hændig klaversats
principal, orgel hovedregister
principale, **princ.**, førende (instrumental-)

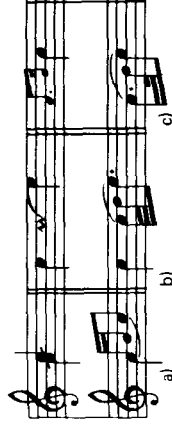
stemme, solistisk hhv. koncerterende
punta d'arco, **a.**, stryge med buespidsen

Q

quasi, som, ligesom
quieto, roligt

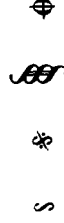

schleifer eller sløjfer findes i talrige varianter bl.a.: a) tierce coulée (CHAMBRONNIÈRES, COUPERIN), b) tegn på BACHS tid, c) punkteret schleifer (QUANTZ):

scintillante, funkklende, glitrende
sciolamente, flydende

scioltto, utvungen, frit i foredraget; som artikulationsanvisning, → **non legato**
scivolando, glidende, → **glissando**
secco, tørt, → **seccorecitativo** side 144
seconda volta, **II^{da} volta**, → **prima volta**
secondo, **II°**, den anden stemme i 4-hændig klaversats (sammenlign **primo**)
segno, tegn ved begyndelsen eller afslutningen på en repetition; **dal segno**, fra tegnet; **al segno**, **sin'al segno**, **fin'al segno**, indtil tegnet; → **da capo**. Tegnets form varierer:

segue, **seg.**, følger, det går videre (f.eks. på næste side); også ved tone- og figurantagelser, → **abbreviaturer**
semplice, enkelt, ukunstlet
sempre, stadig

sentito, følt, følelsesfuldt, udryksfuldt
senza udén; **senza** → **misura**, uden takt
senza sordino, uden dæmper

sereno, munter
serio, **serioso**, alvorligt
sforzando, **sforzato**, **sf.**, **sfz.**, pludselig kraftigt, stærkt fremhævet; gælder kun for en enkelt tone eller akkord og skal altid forstås relativt

sforzatissimo, **sfz.**, kraftigere → **sforzato**
sforzato piano, **sfp.**, stærkt betonet og straks efter svagt

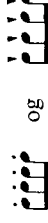
simile, på samme måde, → **segue**
sin'al fine, **sin'al segno**, → **segno**
sinistra (→ **mano**), **colla sinistra**, **c.s.**, med venstre hånd
slancio, **con**, med fart
slargando, bliver bredere, langsommere
stentando, bliver langsommere

sløjfe, → schleifer
smuoloso, rasende, lidenskabeligt
smuolendo, → **diminuendo**
smorendo, → **morendo**
smorzando, **smorz.**, dæmpende, bliver yderst langsomt og stille, hændende
smello, kvikt

soave, sødt, blidt, elskværdigt
sollecitando, accelererende, drivende på
solo, alene, solistisk, → **tutti**
sopra, oven; **come sopra**, som ovenfor;
mano destra (**sinistra**) **sopra**, højre (venstre) hånd over den anden (når man krydser hænder)

sordino, **con sordino**, **con sord.**, **∩**, dæmper, med dæmper; **senza sordino**, uden dæmper
sospirando, sukkende
spianato, lige, jævnt flydende
spiccato, **spicc.**, skille, → **sautillé**
spirito, **con**, med ånd
spiritoso, åndfuldt

staccatissimo, meget kraftigt → **staccato**
staccato, **stacc.**, adskilt, skille toner tydeligt fra hinanden:

og

punkter kræver et normalt (→ **sautillé**), kiler et hårdt **staccato** (→ **martellato**)
stendendo, afspændende, bliver langsommere

stentando, **stentato**, besværligt, slæbende, bliver langsommere
steso, langsomt

stesso, det samme
stinguendo, udslykkende, mere og mere sagte

strascicando, **strascinando**, slæbende
strepitoso, støjende, larmende
stretto, sammentrængt

stringendo, **string.**, fremadrivende
striscando, kromatisk glidende, → **glissando**

su, **sul**, på

suave, sødt

subito, pludseligt

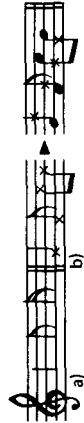
suivocato, halvkvalt, dæmpet
suivéz (fransk), besked til akkompagnerende de instrumenter om at følge solostemmens tempo og dynamik; → **colla parte**

sul, **pa**, G-strengen

sulla tastiera, på gribetrættet, → **flautando**
sul ponticello, **bueføring**; stryge nær ved stol (skarper og mere overtonerig klang)
sur la touche (fransk), → **sulla tastiera**

sussurando, hviskende, susende
svogliando, **svogliato**, muntert, opvakt
svolto, hurtigt, behændigt

T **tacet**, **tac.**, tier, dvs. en stemme (i orkestret) holder midlertidigt op med at spille
talestemme, noteringsmåde for rytmisk fastlagt talestemme (a), for rytmisk og tonehøjdemæssig fastlagt talestemme (b):

talón, **au talón** (fransk), spille ved froschen
tanto, så meget
tardamente, **tardo**, langsomt
tasto solo, **T.s.**, **t.s.**, generalbasanvisning: kun basstemmen uden akkordudfyldning (se side 100), becifring: o

tempestoso, stormende

tempo, tid, takt, → a tempo

tempo giusto, i afmålt tempo

tempo rubato, → rubato

ten., → tenuto

tenendo, udholdende

teneramente, sart

tenuto, **ten.**, udholdt, bæret; **forte ten.**, **f.**

ten., holde lydstyrken

tiré, **tirer**, **tirez** (fransk) → nedstrøg

tosto, hastigt; **piu tosto**, hastigere, **allegro**

piu tosto andante, allegro, men dog næsten

andante

tr., → trille

tranquillo, roligt

trascinando, slæbende

trattenuato, tilbageholdende

tre, **tre corde**, med tre strenge (på klave-

ret, uden forskydning)

tremolando, **trem.**, dirrende, bævende, med

tremolo

tremolo, **trem.**, tremolo, dvs.

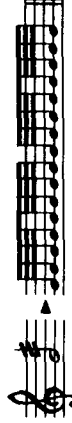
– hurtig skiften mellem to toner, der ligger

en terts eller længere fra hinanden (der-

imod ² triller i sekundafstand):

• – hos strygere hurtig tonegentagelse:

– hos sangere hurtig svingning i intensitet

(derimod → vibrato)

– langsomme tremolo: → ondeggiando

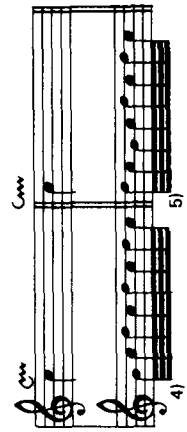
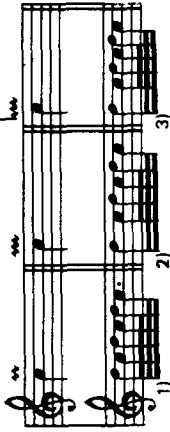
triller (shake, engelsk; tremblement, trille,

fransk) hurtig vekslen mellem en hovedno-

de og den lille eller store oversekund (→

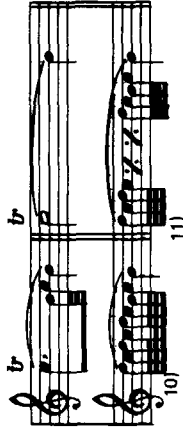
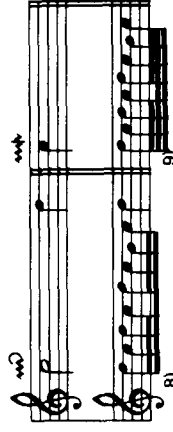
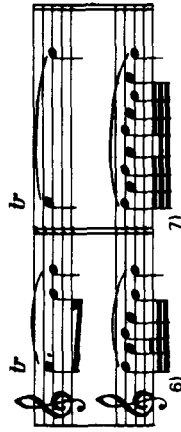
forsiringer). I det 17. og 18. århundrede

findes der flere forskellige tegn for triller: tr, t, +, **, **, senere anvender man t med bølgelinie (12-14). Når der ikke forlanges andet, begynder trillen med den ovenforliggende dissonerende binode, der har betydning som et → forudhold (1). Den kan også udstrækkes (2, 3 → accent; 6). Skal triller begynde fra nedden, bliver dette noteret tilsvarende med et → dobbeltslag (4, → dobbelt-cadence; 12). På samme måde kan trilleren også begynde fra oven (5):

Trillens tempo og længde retter sig efter den nodes længde, hvorover tegnet står, og efter stykkets karakter.

Med undtagelse af korte og halvtone-triller ender alle triller med et foregribe sluttonen (anticipation); 6) eller med et efterslag (8, 9, 10, 12). Som regel bliver ingen af dem noteret (7, 11, 13):

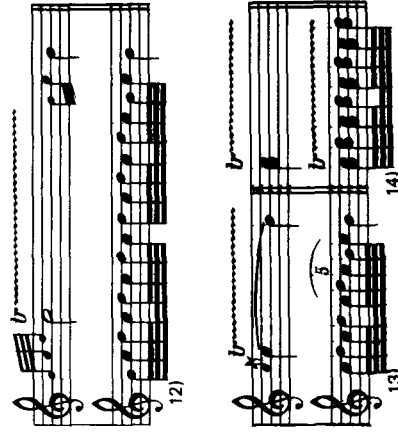

V Trilletegnet tr står også for en hurtig vekslen mellem hovednoden og den øvre binode, → praltrille.

Eksemplerne 1-5 stammer fra J.S. BACHS forsiringsstabel og hedder der: 1) trillo; 2, 3) accent og trillo; 4, 5) dobbelt-cadence; 9) trillo og mordent.

I det 19. århundrede mister trillen mere og mere sin karakter af forudhold og bliver til en virtuos farvning af hovednoden, som den begynder med (HUMMEL, 1828). Ofte noteres et tilsvarende forslag (13).

Trilletegnet kan også gælde for to noder: dobbelttriller i form af terts-, sekst- eller oktavriller bliver udført parallelt (14):

troppo, for meget

t.s., → tasto solo

turco, **alla turca**, tyrkisk

tutta la forza, **con**, med al kraft

tutte le corde, alle strenge

tutti, alle; i koncerterende orkestermusik modsætningen til solosteder

U

una corda, **u.c.**, en streng

ungherese, **all'ungherese**, ungarsk

unisono, **unis.**, **all'unisono**, enklang, forskellige instrumenter eller stemmer spiller sammen i enklang eller oktav (→ a due)

un poco, en smule

ut sopra, som ovenfor

V **vacillando**, flakkende

velato, dæmpet, mørkt

veloce, hurtigt

vibrato, bæven, siren; hurtige små udsving i tonehøjden, især hos strygere, angives sommetider med en bølgelinie

vide, **vi – de**, »se«: de to stavelsler markerer begyndelsen og slutningen på et sted i node-

teksten, der skal springes over

vigore, **con**, med kraft

vigoroso, kraftfyldt

vivace, livligt

vivacissimo, yderst livligt

vivo, levende

voce; **colla voce**, stemme; med stemmen: som → colla parte; → mezza voce → sotto

v.

voilé (fransk) → velato

volante, ilende

volta, → due volte, → prima volta

volteggiando, krydse hænderne ind over

hinanden

volti subito, v.s., vende hurtigt blad

volubile, ubestændigt, flydende

v.s., **volti subito**

vuota, → corda vuota

zingarese, **alla**, i sigøjnerstil